14 Hospodářský růst

Cíle vyučovací hodiny

Cílem výuky je seznámit studenty s procesy, které souvisejí s dlouhodobým hospodářským růstem. Studenti se seznámí s faktory, které ovlivňují ekonomický růst. Dále se seznámí se dvěma vybranými makroekonomickými modely hospodářského růstu (Solowovým modelem a AK modelem endogenního růstu). Znalost obou modelů jim umožní samostatně vyhodnocovat vliv změn faktorů růstu na tempo dlouhodobého hospodářského růstu.

Po vyučovací hodině bude student schopen:

- Identifikovat faktory ekonomického růstu
- Využívat vybrané modely ekonomického růstu (Solowův model, AK model) pro hodnocení efektů ve změnách faktorů růstu na tempo hospodářského růstu
- Využívat vybrané modely ekonomického růstu (Solowův model, AK model) pro hodnocení změn v mezinárodní pozici jednotlivých zemí (z hlediska jejich vzájemné ekonomické síly a úrovně)

Metody výuky

Základem výuky je studium zadané literatury – jednak učebnice a jednak několika doporučených článků. Studenti si dále mohou ověřit svou schopnost získané znalosti využít analýzou vcelku rozsáhlých a veřejně dostupných dat o hospodářském růstu vyspělých i rozvojových zemí, která jsou dostupná z Internetu. Studenti tak získávají a rozvíjejí své dovednosti v práci s makroekonomickými daty a zároveň tak prověřují dosaženou úroveň znalosti.

Hodnocení studentů

Studenti jsou hodnoceni během semestru na základě průběžných testů a na konci semestru formou ústní zkoušky.

Literatura

Povinná

Soukup, J., Pošta, V., Neset, P., Pavelka, T. (2018) Makroekonomie. 3. aktualizované a doplněné vydání. Management Press.

Kapitola ve svých vstupních pasážích zavádí kategorie ekonomická síla, ekonomická úroveň a hospodářský růst. Myšlenku hospodářského růstu rozvádí rozbor faktorů, které růst ovlivňují: jde zde jednak o kvalitativní vymezení faktorů růstu, jednak o jejich kvantifikaci v základní rovnici růstového účetnictví. Navazující rozbor intenzivního tvaru makroekonomické produkční funkce vytváří vstup k výkladu modelů hospodářského růstu.

V učebnici je věnována pozornost dvěma modelům hospodářského růstu. Solowův model z padesátých let dvacátého století lze jednoznačně považovat za „klasiku“ mezi modely ekonomického růstu. Druhým v učebnici prezentovaným modelem je tzv. AK model endogenního hospodářského růstu z poloviny osmdesátých let minulého století.

Doporučená

Solow, Robert M. (1956). A Contribution to the Theory of Economic Growth. The Quarterly Journal of Economics, Vol. 70, No. 1 (Feb., 1956), pp. 65-94. URL: http://www.jstor.org/stable/1884513

V článku najdete originální autorův výklad modelu. Struktura článku: I. Úvod; II – Model dlouhodobého růstu; III – Možné typy růstu; IV – Příklady; V – Chování úroku a mzdových sazeb; VI – Rozšíření; VII – Kvalifikace.

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uvedte původ - Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Romer, Paul M. (1986). "Increasing Returns and Long-Run Growth". Journal of Political Economy. 94 (5): 1002–1037. doi:10.1086/261420. URL: http://www.jstor.org/stable/1833190.

Článek představuje model dlouhodobého růstu, v němž se předpokládá, že znalosti jsou výrobním faktorem, který vykazuje rostoucí mezní produktivitu. Jde o model v podstatě konkurenční rovnováhy s endogenními technologickými změnami. Na rozdíl od modelů s klesajícími výnosy, se míra růstu může v průběhu času postupně zvyšovat.

Shrnutí problematiky

Kapitola se věnuje problematice dlouhodobého hospodářského růstu. V úvodu kapitoly jsou vymezeny pojmy ekonomická síla a ekonomická úroveň země. ***Ekonomickou síla země*** lze vyjádřit výší hrubého domácího produktu převedeného na stejné peněžní jednotky prostřednictvím měnového kursu. ***Ekonomickou úroveň země*** lze změřit např. hrubým domácím produktem, který připadá na jednoho obyvatele země.

Nejde však pouze o stav určité země či o porovnání s ostatními zeměmi v určitém okamžiku. Jde také o to sledovat, jak se pozice konkrétní země vyvíjí v porovnání s ostatními zeměmi. Proto je většina kapitoly věnována výkladu problematiky hospodářského růstu. ***Ekonomický růst*** lze definovat jako zvyšování kapacity hospodářství k výrobě zboží a služeb, které lidé požadují. Formálně lze hospodářský růst vyjádřit dlouhodobým vývojem potenciálního produktu.

Na vymezení ekonomického růstu je přirozené navazuje otázka, které makroekonomické veličiny významným způsobem růst ovlivňují. Tato problematika je v textu řešena rozborem faktorů hospodářského růstu. V učebnici jsou vymezeny veličiny, které mají podle teorie rozhodující dopad na velikost ekonomického růstu; zároveň je pomocí základní rovnice růstového účetnictví formalizován vliv faktorů růstu na tempo ekonomického růstu.

V určitých případech potřebujeme sledovat vývoj ekonomické úrovně země měřené produktem připadajícím na jednoho pracovníka. Pro tyto účely je v kapitole zařazena pasáž věnovaná problematice intenzivní produkční funkce. Ta ukazuje, že produkt připadající na jednoho pracovníka (tj. průměrná produktivita práce) závisí na průměrné kapitálové intenzitě (čili na vybavenosti práce kapitálem).

Na rozbor faktorů ekonomického růstu navazuje výklad modelů hospodářského růstu. Modely nám umožňují analyzovat dopady ve změnách faktorů růstu na tempo hospodářského růstu jednotlivých zemí.

V učebnici je jako první vysvětlen Solowův model. Tento model zkoumá hlavně vliv změn ve výši míry úspor, změn v míře růstu obyvatelstva a technologického pokroku na hospodářský růst. Zvýšení úspor vede v Solowově modelu pouze k dočasnému zvýšení ekonomického růstu. Při vyšší míře úspor bude hospodářství vykazovat větší zásobu kapitálu a vyšší úroveň produktu na obyvatele, avšak nezachová si trvale vyšší hospodářský růst. Populační růst je v modelu faktorem, který zdůvodňuje, proč dochází k trvalému ekonomickému růstu celkového produktu. Model však nevysvětluje ani populačním růstem, proč dochází k růstu produktu na jednoho obyvatele. Technologický pokrok je pak v Solowově modelu příčinou trvalého růstu produktu na jednoho obyvatele.

Solowův model zároveň odpovídá na otázku, za jakých podmínek může dojít k procesu postupného sbližování (konvergenci) ekonomické úrovně jednotlivých zemí (tj. produktu na obyvatele). Odpověď modelu se nachází ve formulování hypotéz absolutní anebo podmíněné konvergence.

Druhým modelem prezentovaným v učebnici je AK model, který přísluší do skupiny endogenních teorií růstu. Základní rozdíl mezi Solowovým modelem a AK modelem spočívá v pojetí

kapitálu. V Solowově modelu reprezentují kapitál výlučně kapitálové statky. V modelech endogenního růstu se pojetí kapitálu rozšiřuje. Součástí kapitálu se v AK modelu - kromě kapitálových statků – stává též lidský kapitál.

Změna v pojetí kapitálu vede v AK modelu k závěrům ohledně faktorů ekonomického růstu, které jsou odlišné oproti Solowovu modelu. Z AK modelu plyne, že zvýšení míry úspor (a tudíž míry investic) natrvalo zvýší hospodářský růst země. K investicím však patří též investice do lidského kapitálu. Proto velikost částek vynaložených na vzdělávání, na vědu a výzkum či na podporu zavádění nových poznatků do praxe má pozitivní a trvalý vliv na míru hospodářského růstu.

Širší pojetí kapitálu uplatněné v AK modelu je též důvodem, proč lze zpochybnit Solowovy hypotézy o absolutní anebo podmíněné konvergenci hospodářství různých zemí, a proč lze připustit možnost postupného zvětšování rozdílů v ekonomické úrovně různých zemí.